

Negyed évszázad képes krónikája

A rendszerváltozás hajnalán és éppen a Szent István Év fél évszázados évfordulóján, 1988-ban alakult újjá a székesfehérvári Vörösmarty Társaság. Az újjáalakulás negyed százados jubileuma alkalmából jelent meg Tibai Tibor összeállításában az a történetidéző album, amely teljesség igényű és szemléletes képet ad a hajdani koronázó város irodalmi és kulturális életében meghatározó szerepet betöltő egyesület munkájáról, szerepéről és jelentőségéről.

A Vörösmarty Társaság „igazi története” jóval régebben kezdődött, még a ki-egyezés esztendejében, 1867 márciusában vetődött föl Fekete Jánosban az a gondolat, hogy létre kellene hozni a városban egy társaskört, többek között a *Szózat* költője kultuszának ápolása céljából. A 126 alapító taggal megalakult *Vörösmarty Kör* alapszabályában ekként fogalmazta meg legfőbb törekvését: „*Ész és szív párhuzamos művelése, s ez által az egyetemes műveltség valódi színvonalának megközelítésére törekvés.*” Az egyesület igen élénk tevékenységet folytatott, hogy most csak egyet emeljünk ki: kezdeményezte a majdani Vörösmarty Színház föl-építését. A gazdag és eleven munka azonban az 1920-as években inkább egy úri kaszinó működésére kezdett emlékeztetni, ezért a Körtől 1932-ben átvette a jelképes stafétabotot a fiatal, középosztálybeli értelmiségiekből alakult *Vörösmarty Mihály Irodalmi és Művészeti Társaság*. Az alapító Cseh István szerint „*ebben a jellemi társaságban Székesfehérvár jobb törekvésű és tehetségű egyénei gyűltek össze.*” A 29 alapító taggal létrejött társaságnak – más feltételek mellett – csak az lehetett tagja, aki aktív irodalmi, képzőművészeti tevékenységet folytatott. Ez az egyesület adta ki 1938/39 fordulóján a mindössze néhány számot megért *Vár* című folyóiratot, a mai székesfehérvári kulturális lap elődjét. A tíz évig fennállt Vörösmarty Mihály Irodalmi és Művészeti Társaság volt az a szerveződés, amely legközelebb állt a ma is működő és negyed évszázados fennállását ünneplő Vörösmarty Társasághoz, mint alkotó és művelődésszervező közösséghez.

A II. világháborút követően 1946-ban szerveződött újjá a társaság, amely nem élte túl a “koalíciós időszak” végét, 1949-ben a Révai József irányította kulturális politika fölszámolta a társaságot. Bár a következő évtized nem kedvezett a civil kezdeményezéseknek, Vörösmarty halálának 100. évfordulójára készülődve a hivatalos politikával szembehelyezkedő vagy azt erős fenntartással követő székesfehérvári értelmiségiek 1954-ben megalapították a *Vörösmarty Irodalmi Társaságot*. Bár nagyralátó programmal és több szakosztállyal láttak munkához, a hatalom rövid úton fölszámolta ezt az alakulatot is: beolvasztotta a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat irodalmi szakosztályába.

Az 1867-ben kezdődő történet utolsó korszakhatára 1988. november 26-a. Ezen a napon alakult újjá a ma is eleven kulturális tevékenységet kifejtő *Vörösmarty Társaság*. Ennek az előzményeiről és mai munkájáról, életéről, eredményeiről ad

számot a kötet összeállítója, Tibai Tibor a kötet elején található több mint harminc oldalas történeti áttekintésében. Ezután négy visszaemlékezés szövege olvasható; a mai társaság elmúlt negyedszázadának tanúi beszélnek a közelmúltról: Pál Istvánné, az újjáalapítók egyike, Bakonyi István író, irodalomtörténész, Román Károly tanár és Arató Antal nyugalmazott könyvtárigazgató, műgyűjtő, ex libris-szakértő. Ők négyen mesélnek a múltról személyes hangon, de közösségi érvényre. Ezután következik a Vörösmarty Társaság tisztségviselőinek arcképcsarnoka, majd a Társaság gondozásában 1989 és 2013 között megjelent kiadványok hosszú bibliográfiája, illetve az elmúlt negyed évszázad nemkülönben gazdag eseménynaptára, amelynek tételei közé a szerkesztő igen sok dokumentummásolatot, fotót illesztett. Így, efféle képes krónika útján válnak nyomon követhetővé a negyed század időrendbe sorolt eseményei, programjai. Nehéz nem méltatni mindazt a sok-sok tartalmas rendezvényt, amelynek megálmodója, házigazdája, szervezője a Vörösmarty Társaság volt. Csak taláломra említve néhányat: 1990-ben Pilinszky-émlékület rendeztek a megyei könyvtárban Domokos Mátyás irodalomtörténész és Kézdy György színművész felléptével. 1997-ben Szőnyi István festőművész kiállítását rendezték meg a Szent Korona Galériában, de volt finn irodalmi est, Németh László emlékülés, számos könyvbemutató, képzőművészeti kiállítás, évfordulós megemlékezés, felolvasóest, koncert és kirándulás. És föltétlenül meg kell említeni, hogy a társaság a gazdája a minden év őszi megrendezett határon túli magyar irodalom napjainak. És voltaképp a legbensőségesebb hivatása a társaságnak az, hogy alkotó közösséggé vált, ahol igazi műhelymunkára van esélye a tagoknak, ahol kötetlen formában is megbeszélhetik alkotói gondolataikat és ötleteiket, terveiket. Végül ne hallgassuk el a személyesebb-kollegiális vonatkozásokat sem: a Vörösmarty Társaság tagja volt a régi Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkatársa, Sz. Nagy Lajos műfordító, illetve mai alelnöke, a szintén KMK-s múltú Arató Antal, a megyei könyvtár nyugalmazott igazgatója. A rengeteg illusztrációval szemléltetett eseménynaptár után dokumentumtár, valamint egy rövidke szépirodalmi antológia (Vörösmarty Mihály, Vajda János, Jankovich Ferenc, Weöres Sándor, Pilinszky János, Takács Imre verseivel, Csongor Rózsa, Sobor Antal prózáival) zárja a kötetet.

A székesfehérvári Vörösmarty Társaság negyed évszázadát – és évszázados előzményeit – földolgozó album kivitelű kiadvány nem pusztán egy helyismereti jelentőségű mű a sok között. Példa arra, miként becsülheti meg önmagát, közösségét egy város alkotó értelmisége, olyan tanárok, orvosok, költők, irodalmárok, műfordítók, szerkesztők, képzőművészek, műgyűjtők, akik maguk is alkotnak, és ezzel formálják a régi koronázó város mai kultúrájának arcukat – például ilyen pompás kötet kiadásával.

(Tibai Tibor: 25 éves a Vörösmarty Társaság, 1988-2013. Székesfehérvár, Vörösmarty Társaság, 2013. 240 p.)

Mezey László Miklós